



# DIARI DE BUJA

SETEMBRE, 1981



BOLLETI INFORMATIU DE L'OBRA CULTURAL BALEAR PER ALS SOCIS

DELEGACIO DE BUGER: Carrer Major, 4, 1.<sup>er</sup>

## CAPÇALERA

### OTAN? No, Gràcies



A l'any 1977 en el món es gastaren per finalitats militars una suma equivalent a 400.000 milions de dòlars. Aquesta xifra equival al 40% del PNB de tot el Tercer Món on hi viu, recordem-ho, el 70% de la població mundial.

Hi ha encara un altre aspecte tant o més esgarriós que aquest esmentat, i és que el progressiu desenvolupament de noves armes, és avui i des de fa uns quants anys, un veritable perill per a la supervivència de la humanitat.

L'entrada a l'OTAN, a nivell polític podem dir que suposa la integració definitiva i explícita dins el sistema que l'OTAN manté i defensa: el capitalisme monopolista baix l'hegemonia nord-americana.

A nivell econòmic l'ingrés costarà uns cinc mil milions de pessetes. Molt més greu encara quan per altra part no es disposa de les inversions suficients per a necessitats d'alimentació, sanitàries, educació i medi ambient.

Les repercussions de l'ingrés també es farien notar en el camp ecològic. El manteniment de les bases militars actuals i la possible construcció de noves instal·lacions, suposaria l'expropiació de nous terrenys, el canvi de la forma de vida dels pobles on s'hi instal·lassin, el perill constant de convertir-se en un objectiu estratègic en cas de conflicte bèl·lic, el perill, també constant, de possibles accidents.

L'entrada a l'OTAN és un atemptat a la nostra pau. El poble, sense comptar amb ell, pot trobar-se implicat dins una situació i estratègia pre-bèl·lica. L'illa de Mallorca corr el perill de convertir-se en base militar de l'occident. Ens hem d'oposar a la militarització i nuclearització de la nostra illa.

L'important és defensar la vida de les persones, la terra que habitam i treballam i cercar una societat sense explotació ni opressió. Cal un model de societat radicalment diferent, on hi arrelhi una lluita activa no-violenta i una desobediència civil si fos necessari.

Cal que ens preocupem de bon de veres per la pau, una pau real, fonamentada en la llibertat i la justícia social. No és la pau dels qui tenen el poder polític i econòmic, ja que amb la "seva" pau han arribat a tenir prou armament com per a destruir 20 vegades la terra. Per a nosaltres pau vol dir absència de conflictes, declarats o reprimits, entre estats o dintre de cadascun d'ells. Per a nosaltres mai no hi haurà pau mentre un poble exploti l'altre, mentre hi hagi aquest abisme entre nacions riques i pobres. No hi pot haver pau quan en el món es gasta en armament 14 vegades més d'allò que es dedica a assistència social.

Deim no a l'OTAN perquè vol·em defensar la nostra qualitat de vida i la nostra personalitat com a poble.

## Quan l'autonomia no basta

Balears no té consciència autonòmica, diuen molts. Què hi ha de veritat en aquesta afirmació? Diuen també, que el destí de les Illes és el de ser conquerides una i una altra vegada, i que les Balears són un exemple palpable d'aquest destí històric.

Bé, tot això és veritat, com també és veritat que els anglesos —habitants d'una gran illa— són expressió d'un poble dominant, fet per a conquerir en lloc de per a ser conquerit. El que passa és que a nosaltres se mos agafa amb la saviesa popular de molts de segles de caminar agafats en farina. No creim ni en grans paraules, ni en grans gests. Desconfiam dels redemptors de torn. I l'autonomia arribada amb tal ènfasi i entusiasme, acaparada per la classe política, que la gent senzilla es demana: No serà aquesta una contarella més?

L'autonomia —i això l'he escrit moltes vegades— no és un concepte que permeti grans vibracions populars, la gent vibra per motivacions més elementals. Tampoc és un dels drets inalienables del ciutadà. L'autonomia és quelcom més senzill. Important, però no de la importància que pugui tenir

el dret d'associació o la llibertat d'expressió. És un principi de racionalitat i política, que admet variades fórmules o matisos, amb l'objecte de què una comunitat, ja sigui municipal, comarcal o regional, pugui organitzar la seva vida pública per si mateixa, per a decidir i gestionar els seus propis interessos, sempre coordinats i supeditats amb els d'un ésser superior, anomenat Estat. I aquest dret, a pesar de ser important, no és fonamental. Una democràcia no pot funcionar sense llibertat d'expressió, però en canvi podria funcionar amb un Estat centralista que no cregués en l'eficàcia de l'estructura autonòmica. L'autonomia, en definitiva, és una opció dins l'Estat democràtic. Una opció que a molts no pareix saludable, sobretot després de conèixer els fracassos d'experiències centralistes.

Això s'hauria d'explicar-nos-ho. Els polítics haurien d'abaixar al terreny del diàleg serè. Haurien de dir, amb exemples casolans, que és ben difícil viure una democràcia sense autonomia, però que també serà molt difícil fer de l'autonomia una font de benestar, si aquesta mateixa autonomia no

s'edifica sintonitzant amb les arrels i les aspiracions populars. Existeix el risc de convertir les autonomies en un pur augment de la complexitat burocràtica. Aleshores hauran servit per a augmentar els "enchufes" i els acomodaments de la classe política, però els seus dies estaran comptats. Haurem convertit un mitjà, una fórmula tècnica, en un fi en si mateix, que com a tal solament interessarà als arribats a darrera hora.

El ciutadà balear, tremendament desconfiat cap a les coses "públiques", ha de començar a veure en l'autonomia signes evidents del seu progrés. El gran error dels éssers pre-autonòmics està en haver-nos servit una autonomia de segona, com si fos de primera. I sobretot, el ciutadà balear ha de ser conscient de que aquesta autonomia haurà de néixer de la seva participació directa en la vida democràtica; del seu exercici actiu del vot en lloc de l'abstenció; de la seva militància compromesa en les institucions democràtiques, partits polítics, etc. De lo contrari, si continua darrera la roca, tindrà l'estèril aïllament que ha tingut sempre.

ROMA PIÑA HOMS



Banda de Música "La Filarmònica". Foto J. Torres, cedida per "Ultima Hora".

El proper dia 3 d'octubre, tindrà lloc a la Vila de Porreres, un gran aconeteixement artístic-musical, amb motiu del 125 aniversari de la fundació de la Banda de Música "La Filarmònica de Porreres".

En aquest acte hi actuaran 16 bandes de música dels diferents pobles de Mallorca, en homenatge a la dita banda. El "Diari de Buja" hi serà present, per a testimoniar la nostra estima i admiració als components de "La Filarmònica", que en diverses ocasions ha actuat a les festes patronals del nostre poble.

Vagi per adelantat la nostra més sincera felicitació a Porreres i la seva banda per tant magne aconeteixement.



# LA NOSTRA LLENGUA

*Als joves de Mallorca i dels altres països germans que parlen la mateixa llengua nostra.*

Quan em demanaren una col·laboració per al "Diari de Buja" vaig sentir una profunda emoció i més forta encara quan m'insinuaren si podia parlar sobre "La Nostra Llengua", que jo estim tant.

Tots sabem que la llengua o manera de parlar identifica les persones. Així, si sentim uns desconeguts que parlen francès, ben aviat deim "aquells francesos" i si els sentim parlar anglès, deim "aquells anglesos", encara que ens podem equivocar i aquells que ens creïem que eren francesos podrien ser belgues, suïssos o d'un altre país de parla francesa i igualment ens podria passar amb els anglesos o altra gent; però sí, es un fet que pertanyen a països que tenen una cultura similar i que uns i altres, quan es troben fora del propi país, se senten agermanats.

Lo normal és que hom estimi la pròpia llengua; els qui no l'estimen són gent sense sentiments, ignorants alimentats només de positivismes innobles. Prou veim adesiara nous rics, i pobres d'esperit que parlen als seus fills en una llengua que no és la pròpia (o la nostra).

¿Quina persona sensible pot oblidar les paraules que li deia sa mare quan era infant?

Fixem-nos en un fet interessant. Lo primer que fan els opressors dels pobles, és intentar ofegar la llengua del poble que volen subjugar. Què han fet si no els colonitzadors de tot el món, més que imposar la seva llengua als pobles colonitzats?

Nosaltres juntament amb els altres països de parla catalana en tenim una experiència ben clara. Felip V, el 1714 quan va haver vençut els catalans, després de l'11 de Setembre, els va imposar el castellà. Un any després amb la direcció del general francès Asfeld va ocupar Mallorca. A partir de llavors la nostra parla fou oprimida; oficialment només existia el castellà. Bisbes i governadors forasters contribuïren a asfixiar el nostre esperit. La nostra llengua es conservava parlada entre els grups humils de ciutat i a la ruralia.

Passats un centenar d'anys de la feli-pada, simultàniament a Mallorca i a Catalunya, uns homes sensibles, cultes i amants de la terra on havien vist la primera llum, reemprengueren el conreu de la llengua del país. La tasca fou àrdua, dura i difícil; retrobar les normes gramaticals i ortogràfiques, i calia unificar criteris entre els novells conradors de la llengua pròpia. Això fou "La Reneixença".

Aparagueren primerament algunes publicacions bilingües com el "Museo Balear", després totalment en la nostra llengua, com "La Roqueta", "L'Ignorància" i d'altres a final del segle passat; i, després els "Jocs Florals" que feren arribar al poble l'esperit d'aquells lluitadors que malavetjaven normalitzar l'ús de la nostra maltractada llengua.

No podem deixar de citar alguns dels homes que a Mallorca, a València i al Principat lluitaren pel ressorgiment de la llengua pàtria: Marian Aguiló, Ausias Marc, i Bonaventura Carles Ari-

bau. Darrera d'ells hi hagué molts digníssims conradors del sagrat sementer com Mn. Alcover, en Pompeu Fabra i en Frc. de Borja Moll que han dedicat una intensa vida a l'enaltiment de la nostra llengua.

Després d'un temps de lleugera tolerància, hi ha hagut diverses èpoques en què els mandataris espanyols han reïncidit en l'opressió a la nostra forma normal d'expressar-nos. Recordem èpoques no tan llunyanes com són la Dictadura del General Primo de Rivera, i més recentment i més dura, l'opressió del règim del General Franco.

Aquesta opressió anava també en contra de la Llengua Gallega i de l'Eusquera. Els imperialistes espanyols, es creien que intentant anul·lar la Nostra Cultura i la dels pobles que hem esmentat, ells es feien més grans.

¿Quina mesquinesa i quins valors espirituals més minso havien de tenir quan, reconeixent que la Nostra Cultura els feia ombra, intentaven asfixiar-la, en lloc de treballar aferrissadament i superar-se?

¿No era això el reconeixement de la pròpia decadència?

Les persones que vertaderament valen, no cal que enfonsin els seus veïns, per demostrar la pròpia vàlua.

## El Català.

### El Castellà i Ramon Llull

Hi ha gent de Mallorca i de fora Mallorca, de molt poca cultura, i que no han après res més que lo que els ensenyaren a les escoles, dominades pels règims centralistes i dictatorials, ensenyament que els falsejà l'història i silencià tot lo que pogué dignificar la nostra llengua.

Aquesta gent, parla un mallorquí desastrós, masell de barbarismes; i lo més trist del cas és que entre ells sovint trobam homes de carrera. N'hem sentit qualcun que fa ganes de tancar-li la boca:

Aquesta gent a qui ens acabam de referir creuen que la Nostra Llengua, es un mena de dialecte i que el Castellà es lo més gran del Món, perquè el parlen molts milions de persones a l'Amèrica. Però ignoren que quan el Castellà estava en període de formació i la majoria d'escriptors castellans escrivien en llatí o en gallec, el nostre gran Ramon Llull escrivia els seus llibres en Català, en Llatí o en Arab. I que la nostra llengua era prou coneguda dins els ambients cultes del Mediterrani.

Amb tot això que hem dit, no pretenem desprestigiar el Castellà, que consideram una bella llengua, d'una gran riquesa i força expressiva, però no podem oblidar que els governants opressors espanyols ens la varen imposar, oprimint la llengua de Ramon Llull i aquesta opressió de 1714 fins ara s'ha anat repetint diverses vegades, i es repetiria si un Tejero o un Bas Piñar assolís el govern "del Imperio".

Una altre influència negativa que sofreix la nostra llengua, i més intensa de cada any que passa, és la de la immi-

gració. Em sembla lògic que la gent dels diversos territoris espanyols, que no es poden guanyar la vida a casa seva, cerquin un altre lloc on sobreviure, i seria inhumà que no els acceptàsim. Lo que no em sembla tan lògic, és que aquesta gent no es vulguin assimilar i pretenguin imposar-nos la seva llengua i els seus costums. També es veritat que hi ha immigrants que s'han integrat i parlen la nostra llengua i ben sovint millor que molts de mallorquins; aquests per desgràcia són una minoria que més que del nostre respecte, són mereixedors de la nostra veneració i estima.

El perill dels immigrants, sobre la Nostra Llengua, no radica solament en ells mateixos sinó també en el nostre comportament davant d'ells; la majoria de mallorquins davant d'un foraster parlen en castellà, encara que aquest entengui la nostra llengua. Lo mateix fan quan han d'escometre un desconegut, que pot ésser un altre mallorquí.

Permeteu-me ara que relati una anècdota interessant i il·lustrativa a la vegada:

En el diari "El Dia" del 24 d'octubre de 1924 en Dehy (Llorenç Villalonga) publicava un article dedicat al gran prosista Mn. Salvador Galmés. Reproduïm el text següent tret del "Quadern Mensual" (Setembre de 1924) de l'Associació per la Cultura de Mallorca, que sens dubte en "El Dia" aparagué en castellà.

L'home que després seria l'autor de "Mort de Dama" deia així: "He de confessar que sentim prevenció contra la literatura regional. Creim que certs autors, davant la impossibilitat de triomfar dins Castella, es refugien en una literatura menor que els aixeca a la categoria de genis locals.

A més, el mallorquí resulta impropri per expressar coses subtils o senzillament immaterials".

Tots aquests dois deia l'home que va fracassar escrivint en Castellà i que després triomfà escrivint en la Nostra Llengua i sobretot quan a Barcelona li editaren les seves obres.

En Costa i n'Alcover, homes assenyats, començaren també escrivint en Castellà, sense gaire èxit, però quan s'expressaren en la nostra llengua fou quan resplendiren.

Joves Mallorquins i de les altres Illes Germanes:

La més gran i la primera de les nostres obligacions cíviques, és infiltrar en el cor de tots els germans de la pàtria, l'estimació a l'esperit d'aquesta pàtria i més que l'estimació, un deliri, un culte a la llengua que hem heretat dels nostres pares. La pervivència d'aquesta llengua, prou amenaçada avui, no es farà per via de miracle, sinó per via de sacrifici, iniciat pels homes de la Reneixença, i continuat pels homes d'elevat esperit i masells de nobles sentiments. Ara ens toca a tots nosaltres, joves i vells, seguir treballant amb la màxima il·lusió, com ho feren ells. Altrament, ben aviat serem forasters a ca nostra.

JOSEP FORTEZA-REI

# La vida d'un vicari de Búger (1642)

A mitjan segle XVII exercia el càrrec de vicari de l'església de Búger el prevere Gabriel Buades, persona que donà molt que xerrar a tot el poble perquè vivia amb una dona, treballava al camp com qualsevol altre jornalier i negociava amb els doblers de les caritats de les misses. Això motivà que, l'any 1642, la Cúria eclesiàstica mogués una informació fiscal contra el vicari i foren citats a declarar alguns testimonis. Vegem el que digueren: Miquel Capó, moliner de Búger, de 45 anys d'edat deposà "lo que sé y puch dir a circa de lo que som interrogat és que és veritat molt gran que lo Rvt. Gabriel Buades, prevere y vicari del lloch de Búger, de molts anys en aquesta part viu públicament amensebat an una dona que's diu Joana Bennàssar la qual té en sa casa com si sia sa pròpia muller, donant que parlar y mormurar a tot lo poble de Búger y tant és açò veritat que aquesta setmana prop passada la germana de dit Buades prevere lo'u corregia dient-li que tot lo món tenia que mormurar-lo ab la dita dona que la tregués de casa, y és home lo dit Buades de tal condició que essent com és sacerdot y vicari fa feyna ordinari en el camp com si sia home de treball y açò és cosa tot molt pública y és veritat que en aquest poble de Búger hi ha moltes misses que ell no pot dir y ell les cobra a rahó de 3 sous, 6 diners per caritat y ell les dóna a dir als

frares de la Soledat (Ciutat) a rahó de 2 sous y açò és també públich y no sé més".

Catalina, muller de Rafel Pieres, de 18 anys d'edat, diu que el vicari treballa al camp com qualsevol altre jornalier "com és, llaurar, cavar, podar y segar y altres feines que se offerexen en lo seu lloch y aquest any jo he segat al seu costat molts dies".

Sebastià Tortella, moliner, de 58 anys, també afirma que el vicari viu amb la dita Joana Bennàssar "és açò veritat que la demés part de la gent de aquest poble recusen confesar-se ab ell, y me recorda molt bé quant jo era obrer de la isglésia de Búger posi per vicari en dita església dit Buades prevere y per aquexa causa la gent me comensà a mormurar dient: mirau qui ha fet vicari un home de mala vida amistançat, que fonch necessari que ho testimoni anàs a donar-ne rahó al señor Vicari General que'u remediàs".

També declarà la dona Joana, muller del sobredit Tortella.

L'honorable Pere Capó, lloctinent de batle, de 54 anys, també afirma que el vicari viu amencebat, fa feina al camp i que les misses de deixes pies que cobra "ab molta puntualitat" a raó de 3 sous i 6 diners, les dóna a dir a un frare "qui ve de la Soledat" per 2 sous.

Constituït personalment el reverend procurador fiscal de la Cúria eclesiàstica juntament amb altres

persones, en el tros de terra dit el Mayol, del lloc de Búger, en presència d'alguns testimonis, han trobat a l'era del camp la persona del vicari Buades que estava ventant ordi amb companyia de la dona Joana Bennàssar i el seu fill el jovenet Damià Capó.

Dia 13 d'agost declarà el vicari i digué: "Jo me anomena Gabriel Buades, som prevere y vicari del lloch de Búger, suffregànea de lparrochial de Campanet y som de edat de 73 anys fets". Referent a la dona Joana Bennàssar de Campanet diu: "jo coneix la dita Joana Bennàssar perquè està casada en lo lloch de Búger de hont jo som vicari y la coneix per dona molt honrada". A la pregunta sobre si té la dona com amistançada, respon que viu lluny de sa pròpia casa amb son marit i infants més de 150 passes i la coneix per dona honrada "y ab ella no tinch tractos il·lícits alguns". Quan li demanen si aquesta dona el visita, respon: "és veritat que ordinàriament ve a casa mia per a agranar, cuynar y fer les feynes de casa pròpies y per esser aquella pobre jo li pach sos treballs y tinch un minyo fill seu qui'm servex de escolà y està en casa mia".

Referent a les feines del camp s'excusa dient que té un hortet per divertiment i que els capvespres de vegades va a visitar els conradors i si veu que no van bé els ensenya a llaurar, altretant fa amb els que caven "perquè ordinàriament són joves y no'u fan a mon gust". Sobre el fet que el trobaren ventant a l'era, diu que també ho feia per ensenyar el fillet de dita Bennàssar que està en sa casa i el serveix d'escolà.

Mentre es feien aquestes diligències l'arrestaren a estar tancat dins la casa de Joan Socies de Ciutat, d'on no en sortiria fins que li donàs llicència el Vicari General. Hi ha un descàrrec en què es pretén demostrar que els testimonis que declararen són maliciosos i enemics mortals del vicari.

La sentència final dictà que sota pena de 25 lliures el vicari no gosàs habitar en casa oberta o descoberta amb la dita dona Joana Bennàssar i que al davant s'abstengui de treballar al camp. Fou publicada dia 20 d'agost de 1642. (Arxiu Diocesà de Mallorca III/71/134).

RAMON ROSSELLO

DIARI DE BUJA

Netejant el blat damunt l'era d'En Mayol.





# El P. Miquel Ferrer, fundador del "Diari de Buja"

2

Com a intel·lectual —el P. Ferrer— no solament ensenyà a la Universitat Literària, sinó que també escriví llibres de gramàtica, retòrica, lògica i teologia a més de molts d'altres d'ascètica i devoció; obres amb les quals demostrà la solidesa de la seva preparació.

Bover a la "Biblioteca de Escritores Baleares" enumera 43 obres impreses (tres d'elles en llatí) i 19 manuscrits endemés de la col·lecció de periòdics<sup>7</sup>.

Demostà també la independència del seu caràcter i la claredat de la seva intel·ligència en l'ús que féu del mallorquí, escrivint en aquella llengua no solament els periòdics que edità sinó també molts d'altres opuscles. Un dels retrets que li feien els seus enemics, els constitucionals, era que escrivia en mallorquí, com els antics, i no en castellà com estava de moda.

Miquel dels Sants Oliver diu d'ell: "fue uno de los pocos que en medio de la cultura anteca y artificial de su tiempo perseveraron en el amor a la lengua nativa"<sup>8</sup>.

El mateix autor referint-se a la seva actuació política afegeix: "Si fuese posible borrar de la vida de aquel catedrático de Filosofía Luliana en nuestra antigua Universidad al período comprendido entre 1811 y 1814 quedaría su memoria como prototipo de religiosos ejemplares"<sup>9</sup>.

La veritat és que el P. Miquel Ferrer ho va esser un religiós i sacerdot exemplar i apostòlic. En donen testimoni els seus escrits, sermons, sermons, novenaris, etc.

Propagà la devoció a la Santíssima Trinitat, sobre la qual escriví distints tractats teològics i nombrosos trisagis i meditacions, però més que tot, ho demostraren la seva vida i les seves obres entre les quals cal assenyalar la construcció de diverses esglésies, el seu despreniment, el zel per a la predicació, i la fundació de les Terciàries Trinitàries. Una prova de la consideració de què gaudia entre els seus germans religiosos, són els càrrecs que exercí de Ministre o Superior del seu convent i de Mestre de Novicis.

Pel mes d'agost de 1830 beneí la primera de l'església de Capdepera d'on son pare era natural. No solament cuidà de l'edificació, sinó que contribuï a ella amb quantiosos donatius i costejà totalment la capella de la Trinitat, avui dedicada a Sant Josep<sup>10</sup>.

Edificà també la de La Vileta on visqué exclaustat des de 1835 fins a la mort. Li ajudaren els amos de les possessions de la rodalia, especialment el de Son Quint, l'honor Josep Salas.

El P. Miquel prenia part directa en els treballs i quan acabava l'escola, anava amb els al·lots a la garriga, on cada un recollia una pedra segons les seves forces i tornaven tots cantant la lletania de la Mare de Déu.

Miquel dels Sants Oliver l'anomena "Varon de acendrada y aun pródiga caridad" i "manirroto para la limosna", algunes anècdotes conegudes descriuen la seva manera d'esser i de fer i li acrediten l'honorós títol de donador.

Tenia a Palma un nebot, fill d'una germana, D. Isidre Socies Ferrer, casat amb D.<sup>a</sup> Maria Antònia Serra. Sovint succeïa que el P. Miquel acudia a la casa, especialment després d'exclaustat, i cridava des de la porta. El nebot deia invariablement: Baixa Maria Antònia, què voldrà avui? ja n'haurà feta qualcuna de les seves. Efectivament unes vegades arribava descalç perquè havia donat les sabates a un pobre; en altre ocasió es presentà sense cap; l'havia regalada a una dona pobre perquè se'n fes un vestit.

Un cas graciós li succeï amb un pobre que captava i que li parà la mà quan sortia de predicar de la Seu, ell sense dubtar-ho un moment li donà el paquetet de la limosna que havia rebut pels sermons. Quan el pobre, astorat, comprovà que es tractava de tres drets d'or, el cridà per prevenir-lo d'allò que creia una equivocació: P. Miquel, P. Miquel! però ell sense aturar-se li contestà: "No en tenc més, no en tenc més".

Com hem dit abans, el P. Miquel després de l'exclaustació decretada pel govern l'any 1835, passà la darrera part de la seva vida a la Vileta. Tota aquella barriada sentia pel P. Ferrer una verdadera veneració que es manifestà d'una manera especial amb ocasió de la seva mort succeïda dia 6 de gener de 1857, als 87 anys d'edat, quan encara conservava amb tota integritat les seves facultats.

Succeï que el mateix dia que morí l'anaren a cercar per administrar els sagraments a un malalt i unes dones que sentiren la campana li demanaran per a qui havia estat el Viàtic i ell contestà: En tal, però jo moriré abans

que ell; i així succeí; el mateix vespre, després d'una curta malaltia i rebuts els sagraments, que li administrà el seu company el P. Castanyer, també trinitari, entregà l'ànima a Déu. Durant vuit dies el seu cadàver, que conservava els seus colors naturals, va estar exposat a l'església, voltat de ciris. La desfilada de gent era continua i molts li tallaven trossets d'hàbit i els se'n duïen com a relíquies<sup>11</sup>.

El periòdic "El Mallorquí" deia a un nota necrològica: "La muerte ha sido únicamente efecto de su avanzada edad. Ayer tarde después de haber cumplido con el cotidiano rezo, salió a visitar un enfermo, regresó a su casa al toque de oraciones y a los pocos minutos se había ya dormido en el ósculo del Señor. El día de Reyes cantó la Misa Mayor en su amada Iglesia de La Vileta levantada gracias a sus afanes y en parte a sus expensas. Aficionado toda la vida a la música religiosa, lo que ahora más le preocupaba era añadir un nuevo registro al órgano del mencionado templo, para lo cual en estos últimos días había entregado una partida no insignificante. Pocas personas habrán existido en esta isla más generalmente conocidas, quizás no ha habido iglesia en Palma, no hay pueblo, no hay aldea en cuyo púlpito no hayan resonado los acentos del P. Ferrer. Diácono era cuando predicó la cuaresma en Santa Eulalia, y lo menos son siete las cuaresmas que ha predicado en la catedral, siendo ya septuagenario en la última de ellas. Su originalidad e ingenio, su erudición sagrada y profana le atraían mucho concurso"<sup>12</sup>.

Les seves despulles reposen a la sagristia de l'església de La Vileta.

PERE XAMENA FIOL

<sup>7</sup> Joaquín Maria Bover: Biblioteca de Escritores Baleares. Tom I, (Palma, 1868).

<sup>8</sup> Miguel S. Oliver: Mallorca durante la primera revolución (1808-1814). (Palma 1901), p. 513.

<sup>9</sup> Id.

<sup>10</sup> Miscel·lànes B. Pasqual. Tom VI, p. 264. Antonio Furió: Panorama-óptico-histórico-artístico de las Islas Baleares. (Palma, 1840), p. 151.

P. Ferrer y José M.<sup>a</sup> Quadrado: Islas Baleares. (Barcelona, 1888), p. 1073.

<sup>11</sup> "Diario de Mallorca" de 6 de octubre de 1962.

<sup>12</sup> Juan Llabrés Bernal: Noticias y Relaciones Históricas de Mallorca. Siglo XIX. Tom III (Palma, 1960), p. 777.

# “Camp de sa batalla”

No hi ha cap tipus de dubte, que sense la intervenció de Mallorca del pèrfid, innoble i ambiciós Pere IV el Cerimoniós, rei d'Aragó i de Sicília i compte de Barcelona de bon segur la Història del Regne de Mallorca, no s'hauria desenvolupat així com ho va fer, degut principalment al fort patriotisme dels mallorquins, Jaume III i el seu amor per la independència i la llibertat. Idò bé, tot allò que els habitants del regne de Mallorca guardaven tan gelosament així com el seu esplendor econòmic i cultural va començar a perdre-se i a decaure a l'hora nona del dia 25 d'octubre de 1349, aquesta data, fita nefasta per la nostra història, representa el principi d'una llarga teringa de peripècies pel nostre poble. Fou l'abominable i arrogant rei d'Aragó qui començà la destrucció d'un poble, que avui en dia, en ple segle XX, es nega a esser esborrat de damunt el mapa. Com podem veure, la lluita del nostre poble quasi es perd dins la nit del temps.

Arribat a aquest punt, no puc deixar de transcriure textualment dos paràgrafs que dins el capítol vuitè de l'abre “Historia de las Islas Baleares” dedica en gabriel Alomar Esteve al cerimonios: “A partir de 1341, la postura de Pedro IV se radicalizó, hasta el punto de dar inequívocas muestras de su odio implacable hacia su rival y de una intención anexionista a ultranza respecto de las Islas Baleares y el Rossellón, con desprecio absoluto a los sentimientos y la voluntad de los pueblos respectivos.

El lector más objetivo e imparcial no puede leer su crónica sin llenarse de indignación. Véanse solamente las palabras pronunciadas y escritas por el mismo: e nos diguemi: que puix que haguessem mort lo rey de Mallorques, nons presavem guayre si moriem: es decir: “que sentiríamos perder la vida, si hubiésemos podido quitársela antes al rey de Mallorca”.

Pere el Cerimoniós trobà que havia arribat el moment d'actuar, i lo primer que va fer, fou cercar un pretexte encara que fos fals, com en realitat va esser, per invadir els dominis d'en Jaume III i ferlos-se seus, encara que hagués de passar per damunt tot principi ètic.

Segons en Jordi Company Pons, la base legal li proporcionaren l'oficial de la seva cort Pere de Cardonets i el notari Jaume Comte, que enviats a Perpinyà, comprovaren que, contra lo convenit entre els dos regnes en aquella ciutat s'hi fabricava moneda d'os i d'argent, a la fàbrica de moneda del rei. Segons altres fonts fou també acusat de falsificar moneda.

Per altra banda Pere Xamena Fiol, referint-se a l'enemistat entre Jaume III i Pere IV d'Aragó diu: “Pere IV ambicionava anexionar a la corona d'Aragó els dominis del seu cunyat Jaume III de Mallorca; per aconseguir-ho va anar cercant tota casta de pretextos fins a l'extrem d'acusar al seu cunyat de conspirar contra la seva vida”.

Amb tot aquest bagatge d'acusacions incertes, obrí un procés al rei de Mallorques, procés presidit per la falsedat i l'extorsió, en la qual se tregueren les incertes versions dels fets (que no foren tals) dels testimonis, amb violència, intimidació i maquinació insidioses. Emperò lo que són les coses, si a qualcú s'havia d'acusar de tot lo que s'acusava a Jaume III era precisament al indigne i innoble Pere IV, el qual no va donar lloc a rèplica al rei de Mallorques, ja que quan va veure que es trobava prou debilitat, va invadir les illes, després de varies tragèdies i humiliacions que va haver de sofrir per Barcelona Jaume III en el seu intent d'arreglar les coses per la via pacífica, intent, frustrat, ja que el final del qual no se va arribar mes que a un disens, i fou quan es produí l'esmentada invasió.

El 2 de maig de 1343 Pere el Cerimoniós embarcava a Barcelona una flota de 116 vaixells i quinze mil soldats, desembarcà a Paguera, on tingué lloc el

primer enfrontament. Diu Mn. Antoni Pons: “Els Mallorquins estaven disposats a lluitar a favor de Jaume, però els mancaven la lleialtat i el coratge. Mallorca capitua...”. La resistència armada dels mallorquins es va concentrar en el castell del Temple de la Ciutat de Mallorca i en els castells assentats damunt roca d'Alaró, Santueri i Pollença, fou precisament aquest darrer el qui presentà més resistència. Veim per tant, que els mallorquins lluitaren per defensar la legitimitat personificada en Jaume III, en contra de les pretensions catalano-aragoneses, impulsores d'una controversia sense sustrat jurídic.

Pere IV vingué personalment a Mallorca per fer-se coronar rei a la catedral amb gran ritual lo que confirma el sobrenom de cerimonios.

Tornam transcriure textualment a Gabriel Alomar, que diu: “Al mismo tiempo colocaba en el cargo de gobernador de las Islas a Gilabert de Centellas, “scarpia” medieval que sometió a sus habitantes a un severísimo régimen policial y de terror, que no tan sólo alcanzó a las familias de la primera nobleza (Tornamira, Oms, Enveig, Puigdorfil, Buadella, Aragónes, Santjohan, Santacilia, Salambé, Durán) cuyos jefes fueron ejecutados e incautados sus bienes, sino a los más conspicuos personajes por su saber, como el médico Johan de Cremona, y al jurista Arnau Mandolí. Y junto a todos éstos, ejecutados o deportados a los lugares más alejados un número que nunca podrá ser conocido de gentes de pueblo cuyos nombres se conservan en parte en los procesos”.

Apart, hi ha molts d'altres que foren morts o desterrats, especialment clergues, dones entre ells gent tan humil com Na Tomasa, costurera, o na Jacomina, venedora de cols (Cronicón Maioricense, años 1345-46, pp. 57-61).

Pero allà on la crueltat se va accentuar sobremanera fou a Pollença, lloc on la resistència s'havia feta més ferma.

Després de la conquesta de Mallorca Pere IV va emprendre l'ocupació dels terrenys continentals del Regne de Mallorca. El 16 d'octubre de 1344 Pere el Cerimoniós, va fer a saber a Jaume III que havia de renunciar al seu regne exceptuant els senyories de Montpeller, Omelades i Carlades.

Jaume III fora quin fos el seu preu, estava dispost a reconquerir les seves illes. No li va quedar més remei que vendre el Montpeller al rei de França i de fer ús de l'aportació de la dot de Donya Violante amb la qual s'hi havia casat en segones nupcies. L'esquadra va fondejar a les badies d'Alcúdia i Pollença, l'exèrcit passà a Muro, ja que la plaça fortificada d'Alcúdia estava totalment desmuntada, després de la primera batalla al lloc del desembarc; de Muro es desplaçaren a Inca, i de cap a Sineu, Porreres i d'aquí a Lluçmajor, desd'on devien fer comptes caure damunt Ciutat de Mallorca, però l'hora fatal havia arribada, a Lluçmajor en Jaume III havia de perdre el seu regne i la seva vida.

Gilabert de Centelles com sabia que darrera les murades de la ciutat hi quedaven gentes que estaven dispostes a lluitar per les seves llibertats i pel seu rei, procurà que l'encontre entre els dos exèrcits tingués lloc fora de la ciutat, i efectivament, aquest es va produir a la plana de Lluçmajor, com ja hem assenyalat el 25 d'octubre de 1349 al lloc que la tradició ha vingut anomenant “Camp de sa Bataia” on hi figura un monument que resa: “TUI MEMORES TUI”, els teus no t'obliden.

Jaume III morí per la llibertat i la independència del Regne de Mallorca.

Buger, Setembre de 1981

P. SIQUIER ALEMANY

BIBLIOGRAFIA. “Historia de Mallorca” Tomo II, (Coordinada por Mascaró Pasarius). “Resum d'Història de Mallorca”, Pere Xamena. “Historia de las Islas Baleares”, Gabriel Alomar Esteve. “Manual de Historia del Derecho Español”, Tomo II de García Gallo.



# UN ANY MÉS, LES FESTES DE SANT PERE

Si un foraster arriba a Búger cap al dia 20 de juny notará arreu de la vila una febrosa activitat no usual a altres èpoques de l'any i a l'hora de demanar a què es deu tant de moviment, el bugerró, un tant extranyat li dirà que estam ja a la vuitada de Sant Pere i que aquesta època per un bugerró és quasi quasi sagrada.

I és així, amb tragí a les cases, amb les dones enfeinades en arreglar la casa lo millor possible i amb l'hissament de Sa Bandera de Sant Pere que cada any, com un ritus ancestral, es donen inici a Búger les tradicionals festes patronals. Festes que antany tengueren un esplendor que avui ha desaparegut degut a un modernisme mal entès però que encara celebren els habitants de Búger amb la seva peculiar alegria i "savoir faire", com diria un francès.

I després d'aquest petit preàmbul tal volta seria ja necessari que passàs a desglossar un poc lo que ha estat enguany les festes.

Una de les característiques d'aquestes de 1981 ha estat probablement la gran varietat d'actes que han tengut lloc, lo que ha motivat que petits i majors, joves i vells, hagin pogut, d'alguna manera, gaudir una mica dels actes celebrats.

Si bé el temps no col·laborà en l'esplendidesa de les festes, doncs plugué el 1<sup>er</sup> dia i els altres refrescà bastant, mereix especial atenció l'actuació del grup Cucorba, el qual encara que tengués que actuar a aixopluc, degut a les inclemències del temps, agradà molt a tots els qui assistiren a la representació.

També aquest any es veié més concorreguda la verbena així com les carreres de bicicletes tant per a al·lots com per a al·lotes. Hi ha que destacar el triomf d'un jovenet de Búger, Francesc Soler, que pareix tenir bona marxa i pervindre en el deport del pedal. I de la bicicleta a l'aeromodelisme, difícil modalitat que acaparà l'atenció de molts i no podem oblidar en cap moment el "gran" partit de football entre fadrins i casats, els quals malgrat la calví-

cie i un poc de panxa aconseguiren guanyar als "lliures" sense massa afeixugament.

Amés de les clàssiques cuques, jocs infantils, carreres de joies,... com a altres anys, també l'any 1981, hi ha hagut "festa pagesa", la diada de Sant Pere a vespre, que tengué com a protagonistes la Revetla d'Inca, Madò Buades de Sa Pobla i un bon estol de glosadors, i com a colofó i per a fi de festa, ginkama per a al·lots, actuació d'En José Guerrero, per cert molt bona, traca final i amb el darrer cohet s'acabaren la il·lussió d'unes festes que cada any desperten en tots nosaltres el sentir-mos millors, més alegres i la nostàlgia d'un any més i la pena pels qui anys enrera compartiren amb nosaltres aquesta mateixa alegria i il·lussió.

Però no deixem pas a la tristesa, sino a l'esperança i pensem que dins d'un any, el 1982, hi haurà un altre 20 de juny, hi haurà un nou hissament de Sa Bandera i arribarà de bell nou el gran dia de Sant Pere.

Fins aleshores, i que el pròxim any poguem cantar novament tots junts i amb alegria l'himne bugerró:

"Búger tot en vós confia,  
oh Sant Pere, gran patró".

JOANA ESCALAS I VICENC  
Búger, juliol 1981



M.ª DOLORES CORBELLA GILI

## CANT A UNA CADIRA BAIXA

De corda i fusta  
és la cadira.  
Quasi no pesa.  
Branca d'un arbre  
que ara ja es cendra  
i lluità dies  
amb la tempesta  
damunt la roca.  
Ella és l'herència  
Tothora dòcil  
es mou lleugera.  
Vora la cambra,  
just a la porta,  
baix la finestra,  
dintre la cuina.  
Al sol o a l'ombra  
ella es la imatge  
del qui confia,  
i com és pobre  
tot ho espera.  
Avui capvespre  
dins el silenci,  
sent que ella em parla.  
I la cadira com mai em sembla  
fruit de la terra,  
reblit de força.  
No cerca premis  
ni recompenses.  
No vol elogis.  
Mes sí desitja  
i això li basta,  
ser una estona  
com un refugi,  
descans per l'home.

Poema. Primer Premi  
Tema lliure. Ministeri de Cultura.

# LA TAVERNA DE CA'N SALETES

En el carrer Major, la finca assenyalada amb el n.º 14 fou adquirida en propietat per l'Amo'n Pep Saletes, ara fa aproximadament uns 75 anys, en la qual s'instal·là el cafè, que amb el nom de cafè de Ca'n Saletes, ha anat supervivint fins els nostres dies.

Lo que molta gent ignora per ventura és que abans d'adquirir-la l'Amo'n Saletes, era propietat d'una família coneguda amb el nom de Ca'n Robes (encara ara hi ha descendents a Sa Pobla) i tenien en dita finca un establiment de venda de roba; al vendre la finca l'esmentada família passà a viure a la casa de Ca's Fideuer, carrer Mascaró, passant posteriorment a viure a Sa Pobla.

Aleshores el Sr. Saletes trasllada al número 14 el cafè que abans tenia veinat, a Ca Sa Barriaga, i es fa ben popular per la fabricació de gelats d'ametla, arribant a esser-hi un expert; basta a dir que amb els anys es feien famosos arreu de Mallorca els Gelats de Ca'n Saletes. No hi havia poble de la rodalia que durant les festes patronals algun dels seus cafès no contratàs els serveis de l'Amo'n Pep ja que bastava anunciar els seus gelats i els seus "cuartos", per a fer-se el gran negoci de l'any.

Els dies feiners de tots els estius, fabricava tots els horabaixes la seva "bombona de gelat d'ametla", i sortia al carrer, remonent tot el poble, per a vendre el seu producte, que era esperat amb interès pel vecindari, especialment per l'al·lotja.

L'amo'n Saletes era també un expert en la fabricació de vi, bona prova d'això, és que tots els anys, durant els mesos de setembre i octubre, el se disputaven les possessions de Son Vivot, Talapi, Vinagrella, Son Fuster a altres, i

ell era l'encarregat de tot el procés de fabricació i acondicionament de tan premiada beguda.

A Búger també intervenia en els diferents "cellers", que aleshores hi havia; en una altra ocasió ens hi dedicarem més ampliament.

L'esmentada taverna té en el seu historial altres facetes molt peculiars, ja que el se podria calificar de Local de Reunió de la Cultura i la Política, durant un bon grapat d'anys. Segons dades que he pogut aconseguir, diré que per enllà dels anys 20 fou local social del "Centro Cultural y Recreativo Bugerense". El seu President-Fundador fou En Pere Joan Siquier, de Ca'n Feliu; formaven també part d'aquest centre En Miquel Putxer, En Tomeu Noviet, En Jaume Fuster, En Pere Bo, En Pere Muixella, En Llorenç Preber, etc.

En aquest Centre es celebraren balls, conferències i funcions teatrals, que tenien com a escenari el pati de Ca'n Magarro (avui Ca'n Angel); es solien celebrar a l'estiu a la fresca (record haver-hi assistit amb mon pare, a alguna d'aquestes funcions, quan apenes devia tenir 7 ó 8 anys).

L'any 1930 fou la seu del Partit Republicà Federal, del qual n'era president En Joan Alemany Villalonga; més endavant passa a ser Esquerra republicana, al constituir-se dit partit per Manuel Azaña.

Cap a l'any 1936, devers el mes de gener, queda constituïda a Búger, la Unió General de treballadors U.G.T., que passava a ocupar el saló superior del cafè que ens ocupam; l'amo'n Jaume Capó, Serol, fou el seu President. El dia 1er. de maig d'aquest any —ja amb un número superior als 200 socis— té lloc la inauguració oficial amb una gran festa, en la qual hi pren part la majoria del



L'Amo'n Pep Saletes.

poble treballador. El dia 20 de juliol del mateix any es ocupat pels falangistes i la Guàrdia Civil, un número molt considerable dels seus socis, és perseguit i empresonat durant la Guerra Civil del 36 al 39.

En aquestes dates el cafè el tenia llogat en Pere Bennassar, "Sivelleta" i la seva dona, Madò Salorta, ja que l'amo'n Saletes s'havia retirat ja del negoci, si bé el cafè continuava portant el seu nom.

A l'acabament de la Guerra Civil s'instal·là, en el mateix saló, el sindicat vertical, estant-hi al front d'ell En Pere Joan Feliu a En Miquel Sampol, Buscariet, els quals s'encuidaven del repartiment de les cartilles de racionament.

Quan l'Amo'n Sivelleta deixà el cafè, es feu càrrec del mateix la filla de l'Amon Saletes, que el llogà tot seguit a Antoni Buades, Massanet, aquest el traspassa anys més tard a n'En Paco Candel i aquest als actuals estadants, José i Quintina.

A pesar del temps transcorregut i d'haver tengut diferents ocupants, l'establiment segueix essent propietat de la família Saletes i per tots els bugerrons i no pocs foravilers és conegut encara per la Taverna o Cafè de Ca'n Saletes. Es un dels establiments més antics del poble de Búger, i per molts d'anys, ja que és un lloc que té una rica i variada història.

MIQUEL PERICAS

Setembre, 1981

Nota: Les dades històriques m'han estat facilitades en part pel nét del propietari Joan Siquier Saletes i per l'amo'n Bartomeu Pons Siquier, Mossenya, un dels homes més vells del poble, i altres dades conegudes personalment.





## Notícies del nostre poble

### Mn. Joan Ferrer es retira a Búger

Des de principis de setembre es troba entre nosaltres Mn. Joan Ferrer Alemany, Es Capellà Pau, natural de Búger. Des de l'any 1936 en que cantà Missa Nova ha treballat a Randa, Vilafraça i Sant Marçal, Ara que ha acomplert els 70 anys s'ha jubilat, reïrant-se a ca-seva.

Ens alegrem molt de la vinguda de Mn. Joan, ja que ell és un bon investigador de tot lo relacionat en la història del nostre poble i amic dels arxius; esperam poder llegir prest alguns escrits seus. Siau ben vingut.

### Ordenació sacerdotal de Joan Pons

El diumenge 5 de juliol fou un dia de festa grossa per al nostre poble. L'horabaixa la plaça de Sant Pere, damunt Es Sagrat i davant la Rectoria aperegué ben enramellat amb murta, paperins..., les campanes tocaven de festa i l'Església poc a poc s'anava omplint de bugerrons i foravilers. A les 6'30 el Bisbe, acompanyat d'una quarantena de capellans sortia de la Rectoria per a anar en processó cap a l'Altar Major; l'orgue, recentment restaurat omplia la festa, amb les seves melodies acompanyava el cor parroquial. El nostre bon amic i company de redacció des de la creació de "Diari de Buja" Joan Pons i Payeras, fou ordenat sacerdot per Don Teodor Ubeda, Bisbe de Mallorca.



L'ordenació d'En Joan és la segona que té lloc en el nostre temple parroquial; sis anys enrera també era ordenat de sacerdot el nostre paísà, frare dominic, Josep Martorell. A més d'aquestes dues ordenacions al llarg d'aquest segle hi ha hagut a Búger dotze "Misses noves".

Enhorabona Mn. Joan i que no perdís mai el coratge de seguir el teu camí.

M. P.

### Festa de l'Orgue



Amb un interessant programa, molt valuós en lo que respecte a l'aportació a la nostra història musical —ressenya d'organistes recordats i instruments musicals fabricats a Búger— el Consell de Pastoral de la nostra Església convidava a tot el poble a la festa d'inauguració de l'orgue restaurat i ampliat, que tingué lloc el passat dia 28 de juny.

A l'acte s'hi ajuntaren les Autoritats Provincial, President del Consell, Governador Civil, batle de Ciutat, delegat del Sr. Bisbe..., i molts d'amics dels Orgues, a més de moltíssims de bugerrons. Després de la benedicció, Mn. Antoni Matheu, organista de la Seu, donà un breu concert i la "Capella Mallorquina" interpretà un selecte repertori de música polifònica.

Mentres la capella clausurava l'acte amb el cant de "La Balanguera" i els assistents es posaren drets, tot seguit que ho feu el President Sr. Jeroni Albertí, n'hi va haver, poquíssims quatre o cinc, que volgueren demostrar el seu "grau de cultura i de patriotisme", quedant ben asseguts i belant que es feia política. Què hem de fer!

### Homenatge a la Vellesa i inauguració del nou edifici de "Sa Nostra"

Com ja sol esser costum, dins el marc de les festes patronals de Sant Pere, tingué lloc el IX<sup>e</sup> Homenatge a la Vellesa, el dia de Sant Marçal horabai-xa, organitzat i patrocinat com sempre per l'entitat bancària "Sa Nostra". L'edició d'enguany ha sofert una senzilla però important modificació que ha estat ben rebuda pel poble; per una banda la concentració dels nostres Padrins ha estat davant la Rectoria, en

lloc de la Plaça de l'Ajuntament, així s'ha aconseguit que no passassin les calorades i cansament que suposava fer-ho a un indret tan distanciat de la Parròquia, i per altra banda s'han suprimit els parlaments que feien els representants i autoritats locals que, més d'una vegada, sols aconseguïen avorrir i dormir els protagonistes de la diada, que són els vellets mateixos.

A l'acabament de la missa d'acció de gràcies que normalment sol presidir el Bisbe Francesc Planas es beneïren i inauguraren el nou edifici de la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de les Balears, "Sa Nostra", situat al carrer Major.

La gentada que s'aplegà per aquest acte fou corresposta per dita entitat amb un bon berenar.

### L'any 1936 a Búger

A la fi, poc a poc, veurem publicat els dramàtics esdeveniments que succeïren a Búger els anys de la Guerra Civil del 36. Fa uns anys la Revista "Randa" n.º 3 pp. 210-212 publicà el reportatge "La insurrecció d'octubre a Mallorca", d'En Pere Gabriel i en el qual no hi falta una àmplia referència a Búger; En Josep Massot i Muntaner a la seva obra "La guerra civil a Mallorca" (1976), obra molt ben documentada, també fa no poques insinuacions al nostre poble.

Darrerament Jean A. Schalekamp, súbdit estranger resident a Mallorca, a la seva obra "Mallorca, any 1936" publica uns interessantíssims capítols, fruit de converses que mantingué fa uns tres anys amb bugerrons que sobrevisqueren d'aprop aquests fets. No hi ha dubte que aquesta —encara que l'autor adverteixi que no pretén esser un estudi rigurosament històric— serà una bona aportació a la nostra història d'aquests anys (36-39) que desitjaríem veure escrita com més prest millor.

JEAN A. SCHALEKAMP

## MALLORCA any 1936



D'UNA ILLA HOM NO EN POT FUGIR



## Ara fa 100 anys:

Entre els anys 1880 i 1881, començava a parlar-se de la construcció del cementiri municipal per part de l'Ajuntament de Búger, i a l'any 1885 ja estava acabat. Es va beneir segons hem pogut constatar per les dades que tenim, les obres anaven més avançades abans que en el consistori actual.

Abans de la construcció d'aquest cementiri, als morts els enterraven al cementiri vell, que estava al costat de l'església.

## Ara fa 50 anys:

A l'any 1931, en el mes de maig es va fer la Comissió Gestora de la Diputació Provincial (Proclamada la II República). En aquesta gestora, fou nomenat diputat pel districte d'Inca En Joan Alemany i Villalonga, de Búger. Aquesta elecció constituí una alegria i un gran honor per al nostre poble, que, essent el municipi més petit de la comarca, es veia afavorit per primera vegada amb un càrrec tan important.

M. P.

### GLOSES

A Son Vivot d'es Puig d'Inca  
un fill d'es Fosser hi ha  
i de pentinat que va  
fa llover tota sa finca.

\*

D'es ja esmentat sa Ferreria  
n'ha guanyat molts de doblers,  
i es senyor fa interès,  
de sa seva vagueria.

\*

En Rafelino de Búger  
m'han dit que és un bon bergant  
fermau-lo darrera i davant  
i alerta que no vos fuja.

\*

Mos publiquen dalt ses trones  
que hem de tenir molts d'infants  
Jesús Déu, amb tant pocs pans,  
com podem empenyar ses dones!

\*

A Búger ja no hi ha Déu  
el dia de Ram a vespres  
i es rector mos fa ses festes  
a gust i agrado seu.

\*

Un any es dijous llerder  
amb molta pau i concòrdia,  
amb set infants i muller  
sopàrem d'un panet d'ordi.

GLOSES ANÒNIMES  
ensenyades per l'amon "Cristo".

## Ahir:

Entre els anys 1927-28, es pogué escoltar i veure per primera vegada un aparell de radio, i això fou possible gràcies a un home emprenedor i entusiasta del progrés, propietari d'un dels més importants cafés d'aquell temps "Café de Ca'n Rafel". En Rafel de Son Costa es decidí a instal·lar-lo en el seu café, un aparell tan estrany i desconegut per a la majoria de gent d'aquells bells anys 20.

Hi havia comentaris per a tots els gustos, lo que provocà que a les nits, la gent es reunís al café per a poder escoltar les notícies des de la Radio Barcelona. També venia gent d'Inca, Sa Pobla i Campanet.

Aquesta instal·lació fou de les primeres de la comarca i la realitzà el conegut enginyer Sr. Comas de Sa Pobla.

La meua admiració per a l'home que va fer possible que el poble de Búger contàs amb una ràdio.

## Avui:

100 anys després de la construcció del cementiri municipal, el consistori democràtic ha comprat uns nous terrenys per a aixemplar l'actual. Els terrenys s'han comprat a un preu elevat i es d'esperar que la reforma també sigui cara. Però ¿quan veurem acabada l'obra? Jo diria que això depen dels doblers que hi hagi enmig.

## Demà:

Es de suposar que d'aquí a uns anys, veurem començar les obres de les aigües brutes.

Està comprovat que Spain is diferent. Només ens recordam de Santa Bàrbara quan trona i a Búger quan a vegades ha deixat de tronar.

El proppassat dia 31 d'agost, fou un dia trist per a Búger, ja que deixà d'existir Apolònia Rotger Serra, dona d'un caràcter afable i d'una simplicitat extraordinària, amb do de gents, el que feia possible que tots els qui la tractaven quedassin meravellats de les seves qualitats humanes i cristianes.

Al seu espòs Dr. P. Amengual, a les seves filles i demés familiars, des d'aquestes línies els feim arribar el nostre més sentit condol.

\*

L'amo en Toni Buades Pons, "Cogul", morí a l'edat de 88 anys, el proppassat dia 27 de setembre.

Amb aquesta mort desapareix un dels homes més vells del nostre poble.

A la seva vídua Francesca, fills, germà i demés familiars, els transmetem el nostre més sincer condol.

LA REDACCIÓ

### Bugerrons al campament Sant Senèn

Una quinzena d'al·lots de 9 a 12 anys participaren per segona vegada el passat mes de juliol, als Campaments Sant Senèn que any amb altre organitzen les Parròquies d'Inca. L'estada de vuit dies devora l'Ermita de la Victòria d'Alcúdia, lloc on habitualment tenen lloc els esmentats campaments els ha resultat agradable, ja sigui per les activitats culturals, esportives, musicals i recreatives realitzades, com per la bona convivència, tant amb els monitors com amb els demés al·lots.